

ÖREBRO UNIVERSITET AKADEMIN FÖR HUMANIORA, UTBILDNING OCH
SAMHÄLLSVETENSKAP

SOCIOLOGI/SOCIALPSYKOLOGI C 61- 90hp

Uppsats 15hp

Stämpling?

En studie om våld i nära relationer och yrkesverksammas fördomar kring det.

Cim Johansson och Ida Markskog
VT 2012

Handledare: Daniel Sjödin

Förord

Vi vill tacka de som deltagit och gjort denna undersökning genomförbar, de som delat med sig av sin kunskap och erfarenhet och på så sätt hjälpt oss att sprida kunskap om samhällsproblemet.

Vi vill även tacka vår handledare Daniel Sjödin som delat med sig av sin erfarenhet och kunskap och på så sätt hjälpt oss i genomförandet av denna uppsats.

TACK!

Abstract

This survey builds on a qualitative approach and is being analyzed by the theories labelling, stigma and Goffmans role theory. The purpose of this survey is to investigate if there is an existing labeling against victim and perpetrator among professionals at the different institutions in Örebro County who are intended to work with the issues around the violence in close relationships. This makes the question at hand relevant:

- Is there an existing labeling of victims and perpetrators given by the professionals in Örebro County, within the category "Violence in close relationships"?

Eight interviews have been done in Örebro County at different organizations that focus on men's violence toward women. Through these interviews we have found a greater understanding to the way that staff perceives these men and women.

Our results show that there seems to exist a difference between male/female immigrants versus male/female Swedish natives.

Keywords: Men, Women, Labelling, Violence in close relationship, professionals, Immigrants and Swedish

Sammanfattning

Denna undersökning bygger på en kvalitativ ansats och analyseras utifrån teorierna stämpling, stigma samt Goffmans rollteori. Syftet med undersökningen är att undersöka om det finns en stämpling mot offer och förövare bland yrkesverksamma på de olika institutionerna i Örebro län ämnade att bearbeta problematiken kring våld i nära relationer. Det gör att följande frågeställning blir relevant:

- Hur ser stämplingen ut bland yrkesverksamma inom kategorin våld i nära relationer i Örebro län mot offer och förövare?

Åtta intervjuer har gjorts i Örebro län, på kvinnohuset och kvinnocentrum i Örebro samt kvinnohuset i Karlskoga, som har mäns våld mot kvinnor som utgångspunkt. Genom intervjuerna har vi fått en bild av hur personalen på institutionerna ser på de kvinnor och män som finns i kategorin våld i nära relationer.

Resultatet påvisar att det verkar vara en skillnad i hur de yrkesverksamma ser på invandrarkvinnor/män och svenska kvinnor/män.

Nyckelord: Man, Kvinna, Stämpling, Yrkesverksamma, Våld i nära relationer, Invandrare, Svensk.

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte	2
1.2 Frågeställning	2
1.3 Avgränsningar	2
1.4 Disposition	3
2. Tidigare forskning	4
2.1 Bakgrund	4
2.1.1 Våldsprocessens offer och förövare	4
2.2 Attityder och framställning av våld i nära relationer och våldsprocessens offer samt förövare	5
2.3 Stämpling	7
3. Teori	9
3.1 Erving Goffman.....	9
3.2 Stigma.....	9
3.3 Stämpling	10
4. Metod	12
4.1 Val av analysmetod	12
4.2 Urval.....	13
4.3 Operationalisering	13
4.4 Intervjuer	14
4.5 Etiska aspekter.....	14
4.6 Reliabilitet, validitet och generalisering.....	15
4.7 Metoddiskussion.....	16
5. Resultat/Analys	18
5.1 offer	18
5.2 Förövare	20
5.2 Gruppstigma	23
6. Diskussion/Slutsats.....	26
6.1 Förslag på fortsatt forskning	27
Referenslista	28

Bilaga 1

Bilaga 2

1. Inledning

*”Om jag vill lyckas att
föra en människa
mot ett bestämt mål,
måsta jag först finna henne
där hon är
och börja just där.
Den som inte kan det, lurar sig själv
när hon tror, att hon kan hjälpa andra”.* (Kierkegaard, Sören)

Våldet i nära relationer, det vill säga våldet mannen utför mot kvinnan, är ett stort samhällsproblem som också får en stor inverkan på kvinnors liv. Det våldet är ett av de största hoten mot kvinnors trygghet men även mot deras hälsa. Kvinnor i alla samhällsklasser drabbas oavsett ålder. Problemet är en rättighetsfråga, staten är skyldig att göra sitt yttersta för att skydda kvinnorna, samt bekämpa och förebygga det våld som förekommer och kan förekomma. Det är därför viktigt att yrkesmänniskor av olika slag har en kunskap och förståelse om denna våldsproblematik (Heimer & Sandberg, 2008:11).

Det talas om att en grundläggande orsak till mäns våld mot kvinnor handlar om den maktordning som finns. Männerna har en större frihet när det kommer till vad de kan ta sig rätt att göra. Den könsstereotypa föreställningen om män och kvinnor betonar mer olikheter än likheter som finns mellan män och kvinnor, det gör att människors frihet också begränsas (Heimer & Sandberg, 2008:25f).

WHO rapporterar att en tredjedel av alla kvinnor/flickor i världen utsätts för fysiskt våld någon gång i sitt liv. De framför även att män i 90-95 procent av alla fall är förövare (WHO, 2002). En annan undersökning som är gjord i Sverige är rapporten slagen dam som visar att 67 procent av alla kvinnor i Sverige i åldern mellan 18 och 65 år har varit utsatta för våld efter sin 15-års dag och det av en man (Lundgren, Heimer, Westerstrand, Kalliokoski, 2001:10). Lundgren med flera beskriver att fysiskt våld är om mannen kastat något, knuffat, hållit fast eller släpat kvinnan. Fysiskt våld kan också innebära att mannen slagit med knytnäve eller hårt föremål eller om han har sparkat henne eller tagit strygrepp. Det psykiska våldet anser Lundgren med flera vara hot om våld (Lundgren m.fl. 2001:23).

Rapporter har påvisat att yrkesverksamma personer inom olika yrkesområden inte verkar ta denna problematik på allvar. Stämplingen av kvinnor som offer och män som förövare kan vara kränkande och utesluta den hjälp som de behöver. En undersökning gjord av NCK, nationellt centrum för kvinnofrid, på ett stort sjukhus i Sverige, visar att 17 procent av de som arbetar där anser att det är kvinnans eget fel om hon utsätts för våld. 28 procent ansåg att det var kvinnans personlighet och/eller passivitet som gör att hon blir utsatt för våld. 21 procent ansåg även att det inte bara är en persons fel om två bråkar utan att ansvaret ligger på båda parter. Akutsjukvården är ofta den institution som träffar den våldsutsatta kvinnan först. Om personalen där tycker att det är kvinnans eget fel blir det svårt för henne att få en rättvis bedömning (Lindblom, Castrén & Kurland 2010:6f). Nyhetsuppslag har främst belyst sjukvården som bov i denna stämpling, men hur är det egentligen med övriga institutioner?

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka om det finns en stämpling mot offer och förövare bland yrkesverksamma på de olika institutionerna i Örebro län ämnade att bearbeta problematiken kring våld i nära relationer.

1.2 Frågeställning

- Hur ser stämplingen ut bland yrkesverksamma inom kategorin våld i nära relationer i Örebro län mot offer och förövare?

Med stämpling menar vi hur de yrkesverksamma ser på män och kvinnor i våldsrelationer. De olika institutionerna vars personal vi intervjuat är Kvinnohuset och Kvinnocentrum i Örebro samt Kvinnohuset i Karlskoga. De intervjuade har olika roller på arbetsplatserna men alla arbetar med våldsproblematiken inom våld i nära relationer.

1.3 Avgränsningar

Vi riktar in oss på mäns våld mot kvinnor. De avgränsningar som vi har gjort är att vi har valt att begränsa oss ifrån barnperspektivet, det vill säga att barnen observerar våldet mellan mannen och kvinnan. För att denna undersökning skall vara genomförbar har vi blivit tvungna att avgränsa ämnet om våld i nära relationer och inriktat oss på förövarrollen och offerrollen, alltså mannens och kvinnans roll i denna problematik. Vi har stor förståelse för att barnperspektivet är viktigt och det bör absolut i fortsatta studier tas med som ett delmoment. Vi har även en stor förståelse för att det kan förekomma andra familjeformer innehållande våld och att detta likaså är viktigt att i framtida studier ta med som ett delmoment.

Då vi studerar på Örebro universitet har vi valt de institutioner som finns i närområdet. Det bland annat för att de institutionerna ligger närmast och även för att vi anser att de institutionerna är länstäckande och kan ge en representativ bild av hur det ser ut i Örebro län. Vi ansåg även att de institutionerna skulle ge en bra bild av hur arbetet kring denna problematik ser ut, men även hur stämplingen ser ut från yrkesverksamma inom våld i nära relationer. Personalen på institutionerna är väl lämpade till att uttala sig om det här ämnet då de jobbar med det dagligen samt att vissa av dem själva varit utsatta och på så sätt kan uttala sig på ett mer direkt sätt om våldets mekanism och konsekvens.

Med våld menar vi fysiskt och psykiskt våld, det vill säga slag eller kränkande ord. Vi har valt att endast ta med detta på grund av att vi anser att det är det mest förekommande våldet. Vi är dock medvetna om att det förekommer våld i olika former och att det inte ser lika ut för alla, men det vi kommer att fokusera på är det fysiska och psykiska våldet (jmf lundgren mfl, 2001).

1.4 Disposition

Uppsatsen börjar med en inledning som uppmärksammar uppsatsens handling, det vill säga mäns våld mot kvinnor. Därefter kommer syftet med undersökningen och efter det framförs frågeställningen för att ge en ytterligare förståelse för vad vi ämnar undersöka, eftersom området kring mäns våld mot kvinnor är stort måste vi avgränsa oss. En beskrivning av vilka avgränsningar som gjorts kommer därför efter frågeställningen. Vi går sedan in på tidigare forskning och efter det teorier, där olika forskning och teorier framgår och som sedan följer resterande delar av uppsatsen. Därefter kommer ett avsnitt om metod där vi bland annat går in på genomförande, urval, operationalisering med flera. I de avsnitten framgår hur vi har gått tillväga i utförandet av undersökningen. Efter det går vi in på resultatet av de kvalitativa intervjuerna som gjorts för att skapa en bild av mäns våld mot kvinnor och stämplingen som det medför samt det vår frågeställning ämnar undersöka. Därefter följer en diskussion med slutsats, där resultatet diskuteras och som avslutning ett stycke med förslag till fortsatt forskning.

2. Tidigare forskning

För att skapa en bild av den forskning som finns om våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor, blir det aktuellt att poängtera en bakgrund ur denna aspekt, det för att påvisa hur problemet tidigare behandlats, samt för att kunna se den utveckling som skett inom forskningen. Det är också av vikt att påpeka en bakgrundsbild av vad relationsvåld innebär, för att läsaren ska kunna skapa sig en djupare förståelse för ämnet. I kapitlet beskrivs den forskning som ligger närmast ämnet av denna uppsats, det för att senare kunna visa på hur vi kan komma att utveckla denna forskning.

2.1 Bakgrund

Isdal (2001) identifierar våldsförhållandets innebörd, han menar att det äger rum i nära relationer, där förövaren är någon med mer makt och styrka, medan offret är underlägsen denne. Relationsvåldet har sitt ursprung i vanmakt, det handlar om att förövaren ifråga har dålig självförtroende och är osäker vilket han återupprättar i relationsvåldet. Funktionen blir att relationsvåldet inger en känsla av att mannen kan styra samt kontrollera andra men han stärker även det egna självförtroendet (Isdal, 2001: 191f).

Isdal (2001) konstaterar vidare att det finns ett klart samband med hur personer har det i övriga livet med faktorer som stress med mera och graden av relationsvåldet. För att relationsvåldet ska upphöra måste det synliggöras, menar han. Det är också viktigt att ansvaret läggs hos förövaren, att det skapas en kommunikation och en förståelse för problematiken, på så sätt kan förövaren nå en väg till en förståelse för sina egna men även andras tankar och känslor (Isdal, 2001:192f).

2.1.1 Våldsprocessens offer och förövare

Kate Cavanagh (2003) konstaterar i sin artikel, "Understanding Women's Response to Domestic Violence", att mycket litteratur utmålar våldsutsatta kvinnor som både svaga och hjälplösa. Hon drar dock en annan slutsats nämligen att kvinnorna är mer komplexa, att det har ett driv i sig och är själverkande. Hon framför vidare att kvinnornas egen definition av det de har upplevt är en föränderlig process som ändras över tid.

Canvanagh (2003) kommer även fram till att kvinnorna i våldsförhållanden lär sig att läsa mannen, de lär sig varningssignaler och anpassar sin respons till mannens handlingar genom att överlägga vad som kan komma att bli utfallet av händelsen. Det vill säga vilka konsekvenser som kan komma att drabba kvinnan och hennes eventuella barn. Många av de kvinnor som utsätts för våld i ett förhållande försöker ständigt att förändra mannen och hans beteende. Canvanagh (2003) påvisar vidare att de strategier som kvinnorna kan komma att använda kan variera, dock konstaterar hon att inte ens de kvinnor som i sina relationer utsätts för extrema övergrepp helt ger upp.

Med denna artikel drar Canvanagh (2003) slutsatser som att det är ytterst viktigt för yrkesmänniskor att vara medvetna om den komplexitet våldet medför i en kvinnas relation. Hon menar vidare att spridandet av denna information är viktig vid utveckling av socialarbeters ingripande. (Canvanagh, 2003)

Isdal (2001) påvisar i sin bok, *Meningen med våld*, hur både offer- och förövarrollen etablerar sig. Han klargör tydligt att offret är den våldet riktar sig mot och att denne kan känna allt från

lättare obehag till dödsångest. Vidare menar han att offrets upplevelse av våldet är betydligt starkare än förövarens. Offrets känslomässiga reaktion kommer i efterhand, det handlar om att människan är konstruerad på ett sådant sätt, att i fara handla med stor självbevaringsdrift och känslorna kommer först när personen är i trygghet (Isdal, 2001:137).

Våld är kränkande och sätter sig lätt i offrets minne. Genom känslan av att mista all kontroll och fruktan för sitt liv kan offret hamna i ett trauma. Många misshandlade kvinnor lider av posttraumatisk stressyndrom som en följd av den misshandel de utsatts för, effekten sätter sig psykiskt på kvinnan på ett sådant sätt att hon ständigt är observant på eventuella faror. Fysiskt handlar det mer om en ständig muskelanspänning menar han, det gör att kvinnans uppfattningsfokus ständigt koncentreras på förövaren och hon glömmer på så sätt sig själv i det hela. Att kvinnan glömmer sig själv gör att hon till sist inte kommer veta vad hon själv vill eller behöver. Isdal (2001) menar vidare att kvinnan försöker hantera sitt trauma, på ett sådant sätt, att hon använder sig av undvikandemönster för att undvika våldet och känna att hon har kontroll. Att kvinnan vidare kan känna skuld och skam över det hon utsätts för kan fungera som ett försvar för henne genom att hon på så sätt bemästrar andra känslor (Isdal, 2001:138f).

Isdal (2001) påvisar också att en person som utsatts för våld är tre till fyra gånger mer benägen att själv bli våldsutövare. De kvinnor som utsatts för våld är mer benägna att själva använda våld mot sina barn menar han (Isdal, 2001:141).

Isdal (2001) beskriver att utövaren eller förövaren är den som utför våldet, han menar vidare att det också är den personen som har den snävaste bilden av våldet på grund av att denne fokuserar på det så kallade målobjektet, offret. Han konstaterar även att förövaren måste vara okänslig för yttre signaler för att klara av att utföra våldet. Förövaren vänder den skam och smärta han känner, till att det inte är hans fel att han utövar våld. Det påvisas även att desto mer mannen utövar våldet desto mer benägen är han också att fortsätta (Isdal, 2001:149ff).

Våldet är ofta positivt för förövaren påpekar Isdal (2001). Den kortsiktiga konsekvensen upplevs som positiv av förövaren, den långsiktiga konsekvensen upplevs dock mer negativ. Problematiken i det är att de lär sig av de kortsiktiga konsekvenserna. Det som sker med våldsutövaren just när han utövar våldet är också avgörande för om han kommer att fortsätta menar Isdal (2001). Förövaren känner vid de tillfällena positiva känslor som fysisk avspänning och känslomässigt urladdning. De långsiktiga konsekvenserna påverkar oss inte avsevärt, dock är det konstaterat att den negativa långsiktiga konsekvensen som våldet medför ger en nedgång i livskvalitet hos förövaren. Det drabbar även självkänslan och ger en känsla av vanmakt som i sin tur kan ge upphov till nytt våld konstaterar Isdal (2001).

2.2 Attityder och framställning av våld i nära relationer och våldprocessens offer samt förövare

Michael Flood och Bob Pease (2009) menar i sin artikel, "Factors Influencing Attitudes to Violence Against Women", att flertalet faktorer på olika sociala nivåer påverkar de attityder som finns mot våld mot kvinnor. Vidare konstaterar de att både genus och kultur har en stor inverkan på de attityder som finns. Kultur och genus går även in i varandra då de menar att vissa kulturella sammanhang innefattar vissa normer och föreställningar om genus, det skulle alltså påverka den form attityder antar när det kommer till våld mot kvinnor.

Attityder blir påverkade av faktorer på både mikro och makro nivå menar de. Att institutioner som skola och arbetsplats av olika slag formar individers attityder. Faktorer som massmedia och liknande formar i sin tur institutionerna menar Flood och Pease (2009). De konstaterar vidare att genus samt etnicitet i sin tur berör alla nivåer och bidrar till att både institutionella strukturer men även sociala relationer bevarar de attityder som finns när det kommer till attityder om våld mot kvinnor.

Vidare drar de slutsatser om att dessa attityder behöver förbättras och att det skulle göras i en process om fem steg, vilka handlar om att de bör inringa de normer som finns, på både individnivå men även på högre nivåer, som stödjer attityder som existerar om våld mot kvinnor. De attityder som är öppet accepterade behöver uppmärksammas, men även de attityder som är relaterade till både sexualitet och genus och som i sin tur normaliserar och rättfärdigar våldet mot kvinnor. Flood och Pease (2009) konstaterar vidare att det också måste ges alternativ till de attityder som inriktar sig på bland annat jämställdhet och att de våldsförebyggande instanserna måste vara kulturellt lämpade. De våldsförebyggande instanserna måste också innehålla respektingivande aspekter till både etnisk mångfald samt lokala genuskulturer. För att kunna genomföra förändring i attityder samt kulturell förändring måste detta ske på andra plan, som i sociala rutiner samt inom strukturella relationer drar Flood och Pease (2009) en slutsats om. Det måste alltså ske enligt dem för att kunna förhindra våld mot kvinnor (Flood & Pease, 2009).

Pamela Hill (2011) skriver i sin artikel, "Domestic Violence in Men's and Women's Magazines: Women are guilty of choosing the wrong men, Men are not guilty of hitting women", att dam- och herrtidningar framställer våld i nära relationer olika. Hon menar att kvinnor framställs i damtidningar som skyldiga till de män de valt och att de borde veta vad mannen kan komma att göra, kvinnan får också skylla sig själv om hon närvarar vid de tillfällen mannen blir våldsam. Polisen kan heller inte alltid skydda kvinnorna och det blir kvinnans uppgift att själv lyckas skydda sig från de hot hon upplever.

Hill (2011) fortsätter att beskriva i sin artikel att herrtidningar är missvisande när det kommer till våld i nära relationer, då de ofta bara berör ämnet på en lättare nivå. Herrtidningarna använder ett humoristiskt och lekfullt språk och genom att de hittar ursäkter samt förklaringar till våldet blir det missvisande. I damtidningar framförs en annan sida, där råder de kvinnor till bland annat hur de ska jobba med att förhindra våldet. Hill (2011) menar dock att det inte tar bort våldet utan snarare förskjuter det. De framställningar av kvinnor och män i tidningarna bidrar till kulturella samt sociala förväntningar som tillåter att män slår kvinnor.

Media har en tendens att hålla kvinnorna skyldiga för flertalet av aspekterna av våld i nära relationer. Kvinnorna framställs som en slags blandning av offer samt ansvarstagare, vilket i sig är motsägelsefullt. Kvinnorna är även de som ska ändra på sig, de ska vara vårdande och förhindra våldet. Männerna framställs däremot i tidningarna som oförmögna att hantera sitt känsloliv och att hålla sina handlingar civiliserade. Männerna hålls inte ansvariga för sitt handlande och det är få berättelser om män som till exempel varit våldsamma men inte är det längre i herrtidningarna. Hill (2011) menar att genom att enbart läsa herrtidningar skulle allmänheten aldrig förstå den stora proportion av våld i nära relationer som finns, det lidande det utgör samt kostnaden det är medför samhället. Hon menar vidare att det är fel fråga som ställs, istället för att fråga varför kvinnan stannar borde samhället fråga varför mannen slår.

Ola W Barnett (2001) framför i sin artikel "Why Battered Women Do Not Leave Part 2: External Inhibiting Factors–Social Support and Internal Inhibiting Factors" att samhället

utformat ett system som inte klarar av att ta hand om utsatta kvinnor. Han menar vidare i sin artikel att sjukvården har en tendens att ignorera utsatta kvinnor och missar därför flertalet chanser till att hjälpa dem, även företag har brustit i sina erbjudanden om hjälp och snarare diskriminerat kvinnorna (jfr Eliasson, 1997:40ff). Utbildad personal är också en bidragande faktor till att utsatta kvinnor inte får det stöd de behöver, eftersom personalen inte vet hur de ska hantera det.

Den sociala normen lär kvinnor att de bör kunna upprätthålla ett förhållande, kvinnor lär sig att inverstera känslomässigt i förhållanden och det kan göra att de inte förbereder sig tillräckligt när det kommer till ekonomisk självständighet. Olika processer inom våldet påverkar kvinnan och ger negativa effekter. Det kan hända att kvinnorna inte ens märker att deras partner betar sig kränkande. De accepterar de dominerande attityderna som finns i samhället, det vill säga attityder som tolererar mäns dominans mot kvinnor, och att skulden sedan läggs på kvinnan.

2.3 Stämpling

I artikeln, "Official Labeling, Criminal Embeddedness and Subsequent Delinquency: A Longitudinal Test of Labeling", skriven av Bernburg Jón Gunnar, Krohn Marvin D. och Rivera Craig J (2006) framgår det att stämpling inte har en direkt inverkan på normbrytande beteende. De menar att en officiell stämpling skulle trigga processer som ökar inblandningen i till exempel grupper med avvikande beteende. I artikeln framgår det också att stämplingsteorin kan komplettera andra sociologiska teorier och metoder för brott och normbrytande beteenden genom att den ger ett bredare perspektiv på orsak samt konsekvens av socialt utanförskap. Stämplingen behöver inte vara en permanent status men den kan ha stora konsekvenser för utvecklandet av kriminalitet, om den kommer under en kritisk period i livet. Avvikande stämpling under tonåren kan få en livslång konsekvens, om den unge leds in på en bana med mindre möjligheter och brottslighet i ung vuxen ålder. Studien tyder på att kriminell stämpling under tonåren kan ha en påverkan när det kommer till effekten av avvikande stämpningsmärkning på livet.

Den kriminella handling som mäns våld mot kvinnor innefattar kan i sin tur leda till en stämpling av både mannen som förövare men även av kvinnan som offer. Stämplingen kan appliceras på den här typen av omständigheter, då de både är en kriminell handling men även ett normbrytande beteende. Stämplingen kan också ge stora konsekvenser för utvecklandet av kriminalitet då våld i nära relationer ofta sker under kritiska perioder i livet.

Viveka Enander (2010) har i sin artikel, "A Fool to Keep Staying Battered Women Labeling Themselves Stupid as an Expression of Gendered Shame", (2010) undersökt hur kvinnor som lämnat våldsförhållanden och som stämplar sig själva som dumma. Denna stämpling kan handla om att kvinnorna anser sig dumma då de tillåtit sig själva bli illa behandlade eller för att de stannat i förhållandet och att denna stämpling då skulle vara ett slags uttryck för en könsrelaterad skam de skulle uppleva efter misshandeln.

Viveka (2010) framför i artikeln att denna känsla av dumhet som kvinnorna känner kan vara en börda som flertalet kvinnor bär och att det skulle kunna vara en effekt som sätter sig psykiskt som verkan av misshandeln. Hon menar vidare att kvinnor som lever i Sverige, har en större möjlighet att lämna en våldsam relation, då de har andra sociala relationer till exempel genom arbete utanför hemmet, än kvinnor i andra länder som inte har de

möjligheterna. Hon beskriver att det finns en eftersträvan om jämlikhet mellan könen som i verkligheten inte uppnås och att kvinnan får underordna sig i relationen. Detta upplever utsatta kvinnor i stor utsträckning men i relationer med öppet våld är det svårare att dölja obalansen i förhållandet. Det ställs krav på kvinnorna att de bör lämna mannen.

Det är dock inte lätt att lämna ett våldsförhållande, det finns tre steg i ett sådant uppbrott som handlar om att lämna, bli fri och att förstå. Steget att lämna handlar om att man fysiskt bryter upp med mannen, att bli fri handlar om att kvinnan bryter det känslomässiga band hon har till mannen. Det sista steget att förstå handlar i sin tur om att kvinnan tolkar det hon varit med om och får en förståelse för det. Steget att bli fri är dock det steg som främst påverkar att kvinnor kan stämpla sig som dumma menar Viveka (2010), men att processen har en större relevans när det kommer till att ogiltigförklara denna stämpling. Förståelsen kommer för det kvinnan varit utsatt för, efter hon lämnat mannen och det är då kvinnan kan känna sig dum vilket gör det viktigt att påvisa för henne att hon inte ska stämpla sig som dum, utan att hon snarare blivit kränkt.

3. Teori

De teorier som nedan presenteras är stämpling och stigma samt Erving Goffmans teori om roller, de kompletterar varandra och är nära förankrade. Dessa är också tillämpbara i denna undersökning och är även lämpliga på grund av att de berör de områden studien ämnar undersöka, nämligen stämplingen av offer och förövare inom våld i nära relationer från yrkesverksamma. Genom tillämpning av stämpling och stigma kan en jämförelse med intervjupersonernas utsagor föras för att undersöka om det föreligger stämpling eller stigma. Goffmans rollteori är lämplig till denna undersökning av det skälet att den ger en annan bild samt skapar en jämförelse med de roller de yrkesverksamma tillskriver aktörerna i våld i nära relationer. Vi hoppas att genom dessa teorier kunna framföra en rättvis bild och jämförelse av det intervjupersonerna senare (se resultat) framför.

3.1 Erving Goffman

Erving Goffman talar om att identitet skapas i sociala interaktioner. Att erkänna en individ innebär helt enkelt inte att bara känna igen en person utan att även tillskriva den en mening, det för att individen i fråga själv skall kunna tillskriva sig en identitet genom att bli erkänd av andra (Heidegren, 2009:18f).

Enligt Goffman kan livet ses i termen av en scen där bakre regionen blir familjen och där hemligheter hålls. I den främre regionen däremot är allmänheten åskådare och de som granskar individen. Det som händer när en individ befinner sig i den främre regionen är att den tar på sig och spelar olika roller, det för att de individer som är åskådare inte skall se vad som händer i den bakre regionen. Han påvisar även att den som spelar rollen förväntar sig att bli erkänd av de som observerar denne, att bli erkänd av andra blir viktigt för en individ för att denne skall kunna erkänna sig själv. Kan personen inte erkänna sig själv kan han/hon inte heller erkänna andra (Goffman, 2009:25). Han menar även att vi så fort vi möter en annan människa försöker vi skapa oss en uppfattning om personen, denna uppfattning beror på vilken roll personen i fråga går in i (Engdahl 2009:42). Vi människor spelar nämligen olika roller när vi är bland olika människor, vi har olika roller beroende på var vi befinner oss och vi måste helt enkelt anpassa oss till de olika roller vi har på olika platser (Goffman, 2009:207). Goffman talar om att en individ har en fasad som denne använder när individen står i den främre regionen (Goffman, 2009:28).

Goffman menar också att när individerna inser att de står på samma sida bryts rollerna och posandet ner och de inser att de inte längre behöver spela teater för varandra. De behöver inte längre upprätthålla en fasad utan de kan visa mer av sig själva och bilda nya roller till de människor som de är mer bekväma med. Här kan exempelvis en del hemligheter komma fram då individerna blir mer bekväma med varandra (Goffman 2009:149).

3.2 Stigma

Alla människor delar in andra individer i olika kategorier. Inom varje grupp finns det individer som anses vara vanliga, alltså de som anses vara som alla andra och därmed passa in i gruppen. I gruppen blir vi vana vid de individer som tillhör gruppen, när vi möter en för oss främmande person har vi därför lätt för att kunna placera denne i en social ordning. Vi tillger personen då en såkallad social status. Det kan vara så att den sociala status som vi har tillskrivit en individ kan sättas på prov och individen kan komma att uppvisa ett beteende som inte stämmer överens med vår bild av individen. Den identitet vi tillskriver individen genom våra egna benämningar kallas den virtuella sociala identiteten, medan den identitet som individen faktiskt har kallas den faktiska sociala identiteten. Om en individ inte lever upp till

våra förväntningar blir han/hon stämplad av oss, individen blir då stigmatiserad. När en individs beteende blir nedsättande för den övriga gruppen stämplas den individen som avvikande och den övriga gruppen stämplar denne, så kallad stigmatisering. Ett stigma betyder alltså hur relationer stämmer överens med ett mönster. Hur jag kommer att uttrycka mig har betydelse för vilket attribut en individ kommer tillskriva mig (Goffman, 2011:9ff).

Goffman talar om tre stycken olika typer av stigmatisering som handlar om kroppsliga avvikelser, avvikelser på personlighet och gruppstigman eller stambetingade stigman. Samtliga av de grupperna har en sak gemensamt: en individ som har ett avvikande drag som gör att individer runt omkring denne undviker honom eller henne och accepterar därmed inte personen ifråga. Denne avviker därmed på ett sätt som är ickeönskvärt från andras förväntningar, personen avviker från det ”normala” och det blir ett slags ”vi- och dem-tänkande” (Goffman, 2011:12).

3.3 Stämpling

Sociala regler gör att personer kan definiera sociala handlingar som riktiga och kan därmed även definiera det som är felaktigt. Har en regel eller överenskommelse uppkommit kan den person som bryter mot just den regeln antas som en utomstående, men personen i fråga kan dock själv anse att så inte är fallet. Sociala regler är någonting som det övriga samhället har kommit överens om. Det kan vara så att personen i fråga som avviker, inte själv behöver ha erkänt de reglerna, men enligt det övriga samhället bryter personen i fråga mot reglerna, även om individen själv inte anser det (Becker 2006:17).

Enligt Becker är den utanförstående den som anses avvikande från den normala gruppen, frågan blir då att vem det är som har rätten att bestämma vilken grupp eller individ som är avvikande. Den personen som anses vara avvikande kan enligt denne själv ha agerat enligt normer som denne själv anser vara korrekta. Det blir här en krock mellan grupper och vem det är som har rätten att bestämma vem som egentligen är avvikande. Det blir oftast den grupp som är majoritet som bestämmer vem som är avvikande (Becker, 2006:26f).

Becker talar om en så kallad avvikandekarriär, med det menar han att individen som bryter mot samhällets normer skall ifrågasättas, varför denne tar det första steget in i det så kallade avvikande beteendet, men även varför den avvikande karriären fortsätter. Han talar även om att det avvikande beteendet kommer mer som impulser och att istället för att fokusera på varför individen har ett avvikande beteende kan man fokusera på varför andra människor inte har ett avvikande beteende. Enligt Becker är en ”normal” person en person med förpliktelser och denne har då mer kraft att stå emot de impulser som förekommer, detta då personen vet att det beteendet inte är acceptabelt, medan den personen som inte har några förpliktelser kan följa sina impulser på ett annat sätt (Becker, 2006:35ff)

Stämplingsteorin kan även kallas för en processmodell, det innebär att personer tänker i termer som börjar i det förflutna, fortsätter förbi nuet och in i framtiden. Den individ som avviker går igenom olika stadier som övergår i varandra. Goldberg (2010) pratar om att den första stämplingen som sker är av föräldrarna, det är de som skapar en persons självbild och genom det kan barnet bilda sig en identitet. Stämplingen från samhället är det andra stadiet, stämpling är en process som pågår under en längre tid. Det som händer i barndomen, med vilken uppfostran eller vilken respons man får på sitt beteende har en stor påverkan på ens liv senare. Allting börjar i barndomen och föräldrarna blir viktiga med hur de ser på individen och samhället tar sedan över i sin stämpling (Goldberg, 2010:332f).

Hur personen blir avvikande är helt beroende på vilka reaktioner denne får på sitt beteende. Personen i fråga kan vara avvikande men inte få någon stämpling. Hur personen beter sig i barndomen och hur föräldrarna stämplar barnet formar hur personen blir i framtiden (Goldberg, 2010:334). Ett barn som redan i väldigt ung ålder blivit stämplat av sina föräldrar löper större risk för att bli stämplat av samhället i senare år (Goldberg, 2010:336) Stämpling är en process av många negativa reaktioner från både primärgruppen (föräldrar, vänner) men även från övriga samhället, det gör att individen ifråga omvandlar sin självbild, den blir mer negativ och anpassar sig till den bild som de övriga har av individen. Det blir helt enkelt en självuppfyllande profetia, det andra säger, kommer därmed individen ta till sig och tillslut börja anpassa sig efter (Goldberg, 2010:333).

4. Metod

Vi har valt att göra en kvalitativ undersökning och därigenom kvalitativa intervjuer, detta för att vi anser att det skulle ge en djupare information. Mason (2002) menar bland annat att genom kvalitativa intervjuer blir det intervjupersonernas kunskap och erfarenhet som blir viktigt och av väsentlighet, genom det kan de som intervjuar få fram en djupare bild av hur verkligheten ser ut (Mason, 2002:63). Det var något vi lade stor vikt vid eftersom vi ansåg att vi kunde få fram mycket väsentlig information av intervjupersonerna. Intervjupersonerna som är verksamma inom institutioner ämnade för våld i nära relationer har en stor insikt om problematiken både på en individuell nivå men även på samhällsnivå, de kan därför uttala sig djupare om stämplingen som våld i nära relationer medför.

Mason (2002) menar att en kvalitativ intervju handlar om att intervjuaren hela tiden visar sitt intresse. Det ställs då vissa krav på den som intervjuar. Denne måste till exempel hela tiden vara beredd att ställa följdfrågor som kan komma att vara av vikt (Mason, 2002:68f). Genom att börja intervjun med bakgrundsfrågor skapas det en trygghet hos intervjupersonen, kroppsspråket är även viktigt att observera för att kunna utläsa intervjupersonens reaktioner under intervjun (Mason, 2002:73ff).

När vi utförde intervjuerna var vi noga med att tillämpa de punkter som Mason (2002) tar upp. Vi började med att ställa bakgrundsfrågor för att sedan gå in på frågor gällande problematiken vi har för avsikt att undersöka. Frågorna i intervjuguiden har vi tematiserat för att kunna skapa en struktur i intervjun och göra det lättare för intervjupersonen att följa den strukturen. Under intervjun valde vi att vara två intervjuare på grund av att vi ansåg att det var av vikt att kunna observera kroppsspråket noga och samtidigt aktivt kunna delta i konversationen. Vi spelade även in konversationen för att senare kunna transkribera denna. Transkriberingen har vi gjort ordagrant, det innebär att alla pauser och tvekande har antecknats, på grund av att inga förvrängningar eller feltolkningar skall kunna uppstå.

4.1 Val av analysmetod

Vi har valt att använda oss av kategoriseringsanalys. Den går till som Nordzell (2007) beskriver att vi för att förstå den sociala världen gör vi kategorier, för att sedan kunna utföra sociala handlingar. Kategoriseringar kan göras bland annat i tal och det handlar då om hur människor uttrycker orden, i vilken diskurs denne för in dem. För att ge ett exempel kan vi ta utsatt kvinna, genom att beskriva henne som utsatt tilldelas det en betydelse, men om vi endast beskriver henne som kvinna får det en annan betydelse. Hur personer uttrycker orden avgör tilldelningen av kategori, det kallas då kategoriseringsanalys (Nordzell, 2007:34f).

Vi gjorde inte vår kategorisering direkt under samtalet vid intervjun, utan valde att göra denna utifrån inspelningarna och transkriberingen. Vi skapade utifrån vårt material kategorier som lämpade sig till vår frågeställning, vilka var stämpling, offer samt förövare. Genom att gå igenom alla intervjuer för sig kunde vi tilldela texten olika kategorier och sedan leta efter samband mellan intervjuerna och kategorierna. Den diskurs som vi framställde våra kategorier i uppkom från våra teorier samt den frågeställning vi hade satt upp för undersökningen. Det gjorde att vi lättare kunde sortera ut materialet till de olika teorierna och frågeställningen och kunde då lättare hitta bland vårt material.

Vi använde oss av överstrykningspennor och kategoriserade med hjälp av det in de olika styckena i de kategorier vi valt ut. Efter det sammanförde vi de färgade styckena till ett dokument för att tydligare få en bild av de olika kategoriernas innehåll, genom att sammanställa resultatet av de kategorierna kunde vi på ett bra sätt få fram ett tydligt resultat.

4.2 Urval

Urval handlar om att välja ut enheter som på ett direkt sätt tilltalar undersökningen (Bryman, 2008:350)

Vi har gjort åtta intervjuer med personer som arbetar inom institutioner ämnade för ämnet våld i nära relationer.

Tre av intervjupersonerna arbetar på kvinnohuset i Karlskoga, tre personer arbetar på kvinnocentrum i Örebro och två personer arbetar på kvinnohuset i Örebro. Vi fick kontakt med en person på vardera institutionen genom mail, efter det hade vi telefonkontakt med dem, där vi fick godkänt till att utföra intervjuerna. De personer vi talat med valde sedan ut personer på institutionerna, som vi fick möjlighet att intervjua.

Anledningen till att vi valde att vända oss till de intervjupersonerna är för att vi anser att deras kunskap och erfarenhet av ämnet våld i nära relationer kommer vara av största väsentlighet. Deras kunskap och erfarenhet kan hjälpa oss i att besvara vår frågeställning på bästa möjliga sätt. De kan även ge en bild av hur stämplingen av offer och förövare inom våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor, ser ut från yrkesverksamma.

Vissa av intervjupersonerna hade egen erfarenhet av våld i nära relationer, något vi inte var medvetna om förrän vid intervjutillfället. Det kan dock ses som en fördel då de kan uttala sig direkt om våldets mekanismer och stämplingen kring det.

4.3 Operationalisering

Vi utarbetade teman och hypoteser kring ämnet våld i nära relationer. Då forskning visade sig ha en viss brist gällande stämpling inom våld i nära relationer valde vi att fortsätta utveckla teman och hypoteser kring det. Vi skapade teman om stämpling från yrkesverksamma, på så sätt kunde vi skapa en bredare förståelse och bild av hur stämplingen sker och de konsekvenser det kan komma att ge. Utifrån det skapade vi vår frågeställning, som vi sedan bröt ner i mindre frågor rörande självbild, identitet, stämpling.

Eftersom alla kanske inte har kunskap om innebörden och komplexiteten av begreppen identitetsskapande och främst stämpling valde vi att använda oss av termer som självbild, identitet, syn, betraktad, fördomar i våra frågor till intervjupersonerna. Det för att underlätta konversationen under intervjutillfället samt för att få en större bredd av svar.

4.4 Intervjuer

Intervjupersonerna består av tre personer som arbetar på kvinnohuset i Karlskoga, tre personer som arbetar på kvinnocentrum i Örebro samt två personer som arbetar på kvinnohuset i Örebro. De har olika erfarenhet av utsatthet samt olika kunskap inom ämnet våld i nära relationer, samt om aktörerna och deras agerande. De har även olika typer av, samt olika lång arbetslivserfarenhet. För att inte avslöja någon av intervjupersonernas identitet väljer vi att mer allmänt presentera intervjupersonerna, deras arbetsplats samt vad de inriktar sig på i sitt arbete, det för att läsaren skall kunna skapa sig en bild och förståelse för intervjupersonerna och deras utsagor.

Tre av intervjupersonerna arbetar på kvinnocentrum i Örebro som är en del av socialtjänsten. Kvinnocentrum i Örebro hjälper utsatta kvinnor men det finns även terapi för männen och hjälp för barnen. Kvinnocentrum har inget boende utan erbjuder hjälp på det praktiska planet, med exempelvis samtal eller ta kontakt med olika myndigheter (<http://www.orebro.se/1399.html>). Kvinnocentrum i Örebro startades hösten 2006. På kvinnocentrum har de också startat ett projekt för männen. En av intervjupersonerna är främst inriktad på att arbeta med männen, en annan inriktar sig på kvinnorna och den tredje är främst inriktad på barnen, de har alltså valt att behandla alla tre benen i en familj för att kunna bearbeta problematiken.

Två av intervjupersonerna arbetar på kvinnohuset i Örebro. Kvinnohuset i Örebro är en ideell förening som bildades för över 30 år sedan, de har 8 rum för kvinnor med eller utan barn men de tar även emot samtal från kvinnor som behöver hjälp på olika sätt. På kvinnohuset får både kvinnor och barn hjälp av specialutbildad personal (<http://www.kvinnohusetorebro.se/sv/om-oss/index.php>).

Tre av intervjupersonerna arbetar på Kvinnohuset i Karlskoga. Kvinnohuset i Karlskoga är en ideell förening, där finns de till som stöd till kvinnor som är i behov av hjälp och skydd och erbjuder boende för kvinnorna, men även för deras barn. Kvinnohuset i Karlskoga har 5 rum tillgängliga för kvinnorna och de får bo där så länge de önskar (<http://www.kvinnohuset.org/index.htm>). På kvinnohuset har de som arbetar vissa specifika arbetsuppgifter. En person inriktar sig främst på barnen, en av dem är föreståndare för huset och den tredje personen tar främst hand om kvinnorna när de kommer, men det är även något som alla på huset engagerar sig i.

Intervjuerna varade mellan 22 och 39 minuter. De har hållits på de olika institutionerna för att intervjupersonerna skall känna sig bekväma. Alla intervjuer har spelats in och sedan transkriberats. Alla pauser, tvekande med mera har bevarats i transkriberingen, vilket innebär att talspråk med mera har överförts för att det på inget sätt skall kunna skapas något missförstånd. Det för att det ska bli så sanningsenligt som möjligt.

Hädanefter kommer intervjupersonerna att nämnas som IP1, IP2 och så vidare.

4.5 Etiska aspekter

Vetenskapsrådet tar upp 4 olika krav som forskaren skall hålla sig efter. De kraven är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att forskaren helt enkelt skall informera om vad forskningen går ut

på (Vetenskapsrådet, 2002:7f). Samtyckeskravet innebär att den person som exempelvis blir intervjuad, själv skall kunna bestämma över sin egen medverkan, alltså skall personen i fråga kunna säga att han/hon inte vill delta mer och ha rätt att uttrycka det (Vetenskapsrådet, 2002:9ff). Konfidentialitetskravet innebär att forskaren garanterar att personerna i studien förblir anonyma, det på grund av att känslig information kan ha framkommit i intervjuerna och att det då inte skall föras vidare till obehöriga (Vetenskapsrådet, 2002:12f). Nyttjandekravet innebär att det material som kommer fram i intervjuerna inte får användas i något annat syfte än själva studien (Vetenskapsrådet, 2002:14).

Alla deltagare i undersökningen är anonyma och deltagandet är frivilligt. De har under intervjutillfällena haft möjlighet att avböja de frågor de inte vill svara på samt att avbryta intervjun om så önskas. Inget bortfall har uppkommit då alla intervjupersoner har valt att svara på alla ställda frågor. Vi har också varit noga med att informera intervjupersonerna om syftet med studien. Vissa av deltagarna har själva varit utsatta för våld i nära relationer, därför blir det etiskt riktigt att de inte behöver känna sig tvungna att svara på frågor som kan vara känsliga enligt deras tycke.

Vi har varit noga med att informera intervjupersonerna om att intervjun kommer att spelas in, för att sedan transkriberas. Ingen information som framkommit under intervjuerna kommer dock att föras vidare på grund av den utlovade anonymiteten. Dokument som finns, till exempel transkriberingsdokument, kommer att förstöras efter slutförd undersökning. Genom att vi använder oss av fiktiva intervjunamn minskar vi också risken för att någon av intervjupersonernas identitet skall avslöjas.

Vi valde att börja intervjuerna med bakgrundsfrågor för att intervjupersonen skulle känna sig trygg, därefter ställde vi frågor som vi tematiserat i en intervjuguide (se bilaga 1). Genom att vi förde en konversation på lika villkor med intervjupersonen fick vi intrycket av att denna ganska snart kände sig bekväm i situationen, det gjorde att vissa av intervjupersonerna berättade mer privata saker, något som vi varken uppmuntrade eller nekade dem rätten att göra. Vi var noga med att lyssna på det intervjupersonen ville framföra men såg samtidigt till att intervjun hölls inom ramarna för frågeställningen. Det har gjort att vi följt vetenskapsrådets riktlinjer för att få en etiskt korrekt undersökning.

4.6 Reliabilitet, validitet och generalisering

Reliabilitet går ut på att det material som används är reliabelt, alltså pålitligt, det är viktigt på grund av att om studien skulle göras om, skall i stort sätt samma resultat kunna uppnås med samma material (Mason, 2002:39). Reliabiliteten innebär även att intervjuaren inte skall ställa ledande frågor eller på något sätt påverka den person som blir intervjuad (Kvale 1997:213).

För att öka vår reliabilitet har vi varit noga med att använda oss av ett reliabelt material såsom intervjuguide, inspelning och transkribering. Genom att ha en tematiserad intervjuguide som vi utgår från höjer vi vår reliabilitet, då andra forskare kan föra en liknande konversation utifrån den. Genom inspelningen samt att vi har varit två intervjuare minskar vi risken för att feltolka eller missa något av intervjupersonernas utsagor och stärker det ytterligare genom att vi sedan transkriberat ordagrant. Efterkommande forskare bör därav kunna få ut ett liknande material utifrån de verktyg vi använt oss av, vilket ökar vår reliabilitet.

Validitet innebär att undersökningen har mätt det den avsett att mäta (Mason, 2002:39). Kvale (1997) tar upp 7 frågor av validering som kan uppkomma. De handlar om tematisering, planering, intervju, utskrift, analys, validering och rapportering. Tematisering innebär att teori är kopplat till de forskningsfrågor som studien är uppbyggd av. Planering i sin tur syftar till att forskaren planerar hur intervjun skall gå tillväga. Intervju innebär hur trovärdig intervjupersonen är men även hur intervjun utförs, vad som sägs och vad som tillåts att sägas. Utskrift innebär däremot hur personen väljer att skriva ut intervjun, medan analys undersöker om intervjufrågorna är representativa för själva forskningen. Validering i sin tur innebär att intervjuaren använder material som är relevant för den senare studien och rapportering innebär att resultatet av studien redovisas på ett korrekt sätt (Kvale 1997:214). Genom sin personliga erfarenhet och yrkeserfarenhet kan intervjupersonerna på dessa institutioner uttala sig om denna problematik på både ett yrkesrelaterat plan samt ett personligt och mer direkt plan.

Vi var noga med att teori och forskningsfrågorna skulle stämma överens och infinna ett slags samband, det för att teori och empiri ska följas genom undersökningen. Genom att ha en intervjuguide kunde vi få fram svar som var väsentliga för det vi ämnat mäta samt få en bra struktur på intervjun. Vi valde våra intervjufrågor utifrån de utformade forskningsfrågorna, det för att materialet i intervjuerna skulle komma att vara relevant för den senare analysen. Intervjufrågor, teori och tidigare forskning har anpassats till denna studie för att ett samband ska kunna framträda. Vi delade även upp resultatet i olika teman, det för att på ett mer strukturerat sätt påvisa vad vi har kommit fram till. Genom det har vi kunnat uppfylla de krav som kan ställas på validiteten och på så sätt förstärkt validiteten i undersökningen.

Generaliserbarhet ämnar undersöka om studien kan tillämpas på en större population (Mason, 2002:39) Till viss del kan det göras en generalisering i denna undersökning, då handlar det om en generalisering mellan olika institutioner samt yrkespersoner inom området våld i nära relationer i Örebro län. Det kan dock vara svårare att göra en större generalisering. Orsaken till att vi kan göra en generalisering i Örebro län är att de inte finns många fler institutioner som arbetar med denna problematik, än de vi har besökt. Det kan även hända att de i andra län arbetar på andra sätt än de gör i Örebro län. Vi har dock en förhoppning om att vi hittar generella processer som är giltiga i andra sammanhang, det kan dock endast avgöras genom andra studier som kommer fram till liknande resultat.

4.7 Metoddiskussion

När vi har sökt efter artiklar till tidigare forskning har vi främst letat på Libhub, Summon, och sociological abstract, det för att vi ansåg att de sidorna skulle vara lämpliga att bidra med information som var relevant för undersökningen. De sökord som använts var våld mot kvinnor, men's violence against women och violence against women. Vi lade även till identification, labeling, attitudes och stigma som sökord, för att kunna begränsa sökningen då det finns mycket forskning inom ämnet mäns våld mot kvinnor, dock finns det mindre med forskning rörande stämpling inom detta område. När vi sökte på labeling och stigma på exempelvis summon framkom inget större antal träffar rörande området. Det är ett resultat av att det inte finns tillräckligt omfattande forskning rörande ämnet och det bör utforskas mer. Vår forskning kan bidra till att upplysa vad som skulle kunna vara relevant fortsatt forskning inom ämnet våld mot kvinnor. Några av intervjupersonerna har på begäran fått se intervjuguiden innan intervjutillfället, det berodde till största del på att de ville kunna välja ut yrkesverksamma på institutionen som var kunniga inom området. De personer som hade sett

intervjuguiden innan intervjutillfället hade alltså kunnat reflektera över frågorna, det kan vara både en för- och nackdel då det kan medföra både djupare kunskap samt reflektioner från intervjupersonerna, men även en risk att få svar ämnade att tillfredställa oss, snarare än svar baserade på kunskap och erfarenhet. Vi upplevde dock inte denna problematik.

Det som även kunde ha varit ett problem var att en person på varje institution valde ut de som skulle intervjuas, det på grund av att de då kunde välja de personer som kunde ge svar som är fördelaktiga för institutionen, det gjorde dock att vi fick en bredd på intervjupersoner, erfarenheter samt kunskap. Intervjupersonerna hade olika arbetsuppgifter på institutionen och kunde därmed svara på frågorna ur olika synvinklar. Det ledde till att vi fick en större bredd i våra svar, vilket resulterade i en positiv utgång.

En nackdel som det kunde ha medfört att vara två stycken vid intervjutillfället är att intervjupersonen kan känna sig obekvämt eller att det blir som en slags konfrontation. För att undvika det valde vi att den ena intervjuaren satt vid sidan av och antecknade samt observerade kroppsspråk och liknande. Den andre intervjuaren var däremot aktiv som intervjuare och var den som förde samtalet framåt. Vi lyckades på så sätt skapa en trygghet hos intervjupersonen och intervjun flöt på bra.

5. Resultat/Analys

I resultatet och analysen nedan kommer den information som framkommit under våra åtta intervjuer att påvisas angående de yrkesverksammans framställning, bild samt stämpling och stigmatisering av nedan nämnda teman: offer, förövare samt gruppstigma. Temana har utformats för att skapa en struktur i texten och göra det mer lättförståeligt. Texten kommer att stärkas med citat och analyseras med hjälp av våra teorier (se kapitel 3). I resultat/analys kommer intervjupersonerna att benämnas med IP1, IP2 och så vidare, detta för att bevara deras anonymitet. Det är av vikt att framföra att utsagorna nedan utgår från de yrkesverksamma, deras utsagor och uppfattningar och bilder av aktörerna inom våld i nära relationer.

5.1 offer

En del av de kvinnor som kommer till institutionen har bestämt sig för att de vill lämna mannen, andra kvinnor återvänder hem igen. De kvinnor som återvänder hem ser sig själva sällan som ett offer utan har tankar om att de är medskyldiga till det som hänt, menar IP7. IP3 berättar att de kvinnor som kommer till institutionen är rädda oavsett om de är svenska kvinnor eller invandrarkvinnor. Kvinnorna känner också skam och har en dålig självkänsla, vilket gör att de tror att det är deras eget fel att de blivit slagna. IP5 menar att kvinnans självbild är dålig och att det går långt innan kvinnan inser att det är en fråga om liv eller död och lämnar mannen. Kvinnan är isolerad i relationen och kan inte skapa sig någon motbild av det mannen säger, något som är en av de jobbigaste situationerna för kvinnan, menar IP5. Kvinnorna som kommer till institutionen är nedtryckta, rädda och ledsna, säger IP2 och de vet varken ut eller in, fortsätter IP2.

”så hon ska lära sig o gå, läsa o skriva. Det låter jätte sjukt men man är så nertryckt så man har inget värde i andras ögon” (IP2)

IP1 beskriver i sin tur hur kvinnan som kommer dit är som en grå mus till en början. Först klär hon sig i stora kläder och tycker att hon är dålig och ful, men efter ett tag börjar kvinnan bli starkare och börjar klä sig på ett annat sätt, kläderna blir tajtare och kvinnan vågar framhäva sig själv som person menar IP1. IP1 beskriver vidare att det finns en bild av hur slagna kvinnor ser ut, hon har själv upplevt att folk har blivit förvånade över att hon blivit slagen och fått oförstående kommentarer.

”några tjejer från en tjejgrupp tittade på mig - jaha ser du ut sådär - ja hur så, - ja nä jag trodde inte du skulle se ut sådär” (IP1)

Det är viktigt att kvinnorna bygger upp sitt självförtroende och förstår att de klarar saker själva menar IP2. Kvinnan är rädd när hon kommer till institutionen och behöver att de yrkesverksamma där skyddar och hjälper henne med allt.

”Det lilla barnet som kommer in genom dörren och den vuxna kvinnan som går ut genom dörren kan man säga så” (IP2)

Om kvinnan har en självbild av att hon inte är värd någonting, kan hon lätt bli beroende av mannen, han blir hennes trygghet. Ibland väljer kvinnan att gå tillbaka till mannen trots det

han utsatt henne för, men många gånger slutar det också i att kvinnan återvänder till institutionen, berättar IP2. När kvinnan måste återvända till institutionen igen skäms hon. Kvinnan är den som måste få känna efter vad som är rätt för henne, förklarar IP2.

”jag vet inte om ni vet om det här med droger och det men människor som drogar dom har ett beroende, kvinnan har ett beroende av mannen” (IP2)

Tendensen som kan utläsas från intervjupersonernas uttalanden sammanfaller i att kvinnan beskrivs som utsatt, rädd och hennes självkänsla är låg. Men när kvinnan kommer till institutionen blir hon tillskriven en annan bild av sig själv av de yrkesverksamma om att hon är bra och att mannens uppmålade bild av kvinnan inte stämmer. Erving Goffman talar om att identitet skapas i sociala interaktioner. Att erkänna en individ innebär helt enkelt inte att bara känna igen en person utan att även tillskriva den en mening, det för att individen i fråga själv skall kunna tillskriva sig en identitet genom att bli erkänd av andra (Heidegren, 2009:18f). Något som kan härledas till ovan att kvinnan blir tillskriven en mening av både institutionen och mannen och på så sätt blir erkänd genom dem.

IP6 talar om att kvinnan håller våldet och dess problematik som en hemlighet inom sig och pratar inte om det. Enligt IP5 blir kvinnan stämplad som den underlägsne och den svaga, ett jämlikt samhälle skulle enligt IP5 bidra till en förbättring av denna problematik och bilden av kvinnan.

”maktförhållanden mellan män och kvinnor, det finns en maktstruktur också som påverkar synen på kvinnan och i det patriarkala samhället så är ju våldet mycket mera utpräglat än i mindre demokratiska samhällen. Våldet är mer utvecklat så till exempel så får man ett mer jämlikt samhälle mellan man och kvinna så minskar också våldet” (IP4)

Enligt Goffman kan livet ses i termen av en scen där bakre regionen blir familjen och där hemligheter hålls. I den främre regionen däremot är allmänheten åskådare och de som granskar individen (Goffman, 2009:207). En parallell kan dras till att kvinnan då går in i roller som gör att hemligheterna om hennes liv hålls inom familjen, den bakre regionen. Kvinnan inser inte att andra kan ha en förståelse för hennes problematik och håller det hemligt. Goffman menar också att när individerna inser att de står på samma sida bryts rollerna och posera ner och de inser att de inte längre behöver spela teater för varandra (Goffman 2009:149). Problematiken hålls alltså först hemlig av kvinnan men när hon inser att de yrkesverksamma på institutionerna för utsatta kvinnor har en förståelse för hennes problematik, bör de rollerna alltså upphöra och övergå i andra enligt Goffmans rollteori.

IP7 anser i sin tur att det kan vara bra för kvinnan att få gå in i en offerroll till en början, eftersom kvinnan har varit duktig en längre tid och att det därför kan vara skönt för henne att få tycka synd om sig själv. När kvinnan går in i offerrollen kan det vara välbehövligt, eftersom hon får en insikt om att det liv hon levt faktiskt inte varit rättvist. När kvinnan sedan lämnat institutionen och rest sig vill hon, enligt IP7 inte bli förknippad med offerrollen. IP7 menar även att det snarare är kvinnan som betraktar sig som ett offer än att hon blir stämplad som det och att allmänheten ganska snart glömmer att kvinnan varit utsatt.

Många tänker att det är kvinnan som provocerat fram våldet, säger IP7, och att många kvinnor som blir slagna letar efter felet hos sig själva. Stämplingen är enligt IP7 hårdare mot kvinnor, allmänheten talar mer om att kvinnan är dålig och svag. När det kommer till kvinnan, menar IP7, att hon kan bli av med sin stämpel som offer och att det ligger i hur personen ser på sig själv. Det kvinnan bestämmer sig för och hur hon framhäver sig själv, kommer också att påverka hur andra ser på henne.

Hur personen blir avvikande beror på vilka reaktioner denne får på sitt beteende. Personen kan vara avvikande men inte få någon stämpling (Goldberg, 2010:334) Alltså bör kvinnan inte förbli stämplad som ett offer om inte reaktionerna på henne som offer övertar. Om det som IP7 beskriver att det föreligger som så att det fort glöms bort att kvinnan innehaft offerrollen bör alltså stämplingen inte förbli.

5.2 Förövare

Mannen som är förövare söker i sin tur hjälp först när det finns hot om skilsmässa eller liknande. Han befinner sig i en svår situation och har kanske fått en anmälan på sig, de innebär att mannen mår väldigt dåligt och är ledsen. En del män försvarar sig genom att skylla på kvinnan men många är bestörta över situationen menar IP4. När männen får möjlighet att reflektera över våldshändelserna, skapar de sig även en större förståelse om vad de egentligen har gjort och kan identifiera sig med problematiken. IP5 beskriver även att mannen mår dåligt över det han gjort.

”när dom tar kontakt det är i regel så att det har det hänt någonting i familjen, vi pratar våld och att dom är orsaken till detta, en förövare och dom är i en svår situation det finns hot om skilsmässa, socialtjänsten har gått in med en anmälan” (IP4)

IP4 talar om att det mannen gör är hemskt men att allmänheten inte enbart kan identifiera mannen med våldet, det finns en människa bakom det också. Många av de män som slår har själva varit utsatta, dock inte alla. Männen måste hitta alternativ till våldet och inte uttrycka sina känslor genom att slå.

Goffman menar att så fort vi ser en annan människa försöker vi skapa oss en uppfattning om denne, och andra bildar även en uppfattning om oss. Denna uppfattning beror på vilken roll vi går in i (Engdahl 2009:42). Bilden som många skapar sig kring männen rör just våldet, männen blir identifierad med våldet, och inte som en person i sig. När vi går in i roller förväntas det vissa saker av oss, om vi då gör ett övertramp kan andra börja se annorlunda på oss. Vi individer går in i olika roller och förväntas agera på ett visst sätt när vi är i den så kallade främre regionen (Goffman 2009:28). Mannen som slår har svårighet att anpassa sig till olika roller och tar ut det på kvinnan. När kvinnan väl gör uppror innebär det en skam för mannen, han kan inte längre framställa sig i positiv dager för andra. Det skulle kunna vara en av orsakerna till att mannen söker hjälp, då han förlorat kontrollen och mår dåligt, som IP4 beskriver.

IP8 menar att det snarare är männen som är ett problem, då främst för att de inte ser sig som involverade i våldsproblematiken. IP8 menar att det som är genomgående hos männen är att de inte ser sig som förövare, utan tar avstånd ifrån detta. En vanligt förekommande ursäkt, enligt IP8, är att männen skyller på att de varit utsatta som barn. Männen är duktiga på att

manipulera kvinnan beskriver IP2. IP7 i sin tur menar, och säger sig även ha stöd av forskning, att de män som slår inte slutar slå. De fortsätter även att slå i andra relationer och upprätthåller då sin stämpel som förövare.

IP4 menar att ansvaret för våldet ligger hos mannen och att det är hemskt det mannen gör och det han utsätter kvinnan och barnen för. Många ser mannen som monster som begår de handlingarna, men att allmänheten måste se, att även när det kommer till mannen, finns det en människa bakom handlingarna och att det är viktigt att få mannen att förstå de fel han har gjort.

”människan är en tänkande varelse som kan ta beslut, kan utvecklas och kan förändra sig” (IP4)

IP4 berättar att ungefär hälften av de som använder våld har själva blivit utsatta men dock inte alla. Personerna behöver då verktyg och alternativ till våldet, få hjälp samt att förstå problematiken i deras beteende. De måste lära sig att kommunicera istället för att ta till våldet. Det är väldiga kontraster mellan män och kvinnor när man arbetar med denna våldsproblematik, vilket gör att det är viktigt att man också arbetar med alla inblandade. Våldet är könsrelaterat, 90 procent utförs av männen, säger IP4, och menar att samhället länge jobbat med att hjälpa kvinnor och att det också är viktigt att behandla mannen. Verksamheter som behandlar problematiken med mannen blir fler och man har överlag börjat jobba mer och mer med att behandla även dem, alla måste ha ett bredare perspektiv, menar IP4.

Männen som söker hjälp är förtvivlade, uppgivna, förbannade och ledsna över det som hänt och har mycket skuld och skam inom sig. De tycker även att det är pinsamt men en del tycker även att det är skönt att få hjälp och att få prata om det hela, menar IP4. När IP8 däremot talar om mannen är det väldigt tydlig med att IP8 anser att åsikterna som finns är att dessa män inte har gjort något, att de förnekar det och skyller på att det är kvinnans fel, att hon själv orsakat skadan. Det blir kvinnans eget fel enligt mannen, säger IP8, då han hela tiden skyller på att hon har tjatat eller liknande. Samhället späder på det, menar IP8 vidare då det finns mycket ursäkter för mannen och att kvinnan endast får hjälp i det första akuta skedet, men att hon sedan får klara sig själv. IP8 menar att det inte alls handlar om att mannen har haft en dålig barndom utan att det blir en ursäkt för honom att kunna misshandla kvinnan. IP8 talar vidare mycket om myndigheter, att de regler och normer som finns i samhället blir omöjliga att uppnå. Problemet som kan uppstå med bostad och tillhörigheter vid ett uppbrott, anser IP8, är det största problemet idag i det samhälle vi lever i.

”Det finns ju ingen som har slagit någon enligt dom, dom nekar ju till allt dessutom säger de jag har inte gjort nått” (IP8)

Bilden av mannen däremot kan IP8 inte uttala sig om då IP8 anser att det finns för mycket ursäkter för honom och att han inte påverkas av någonting. Männen ser sig helt enkelt inte som misshandlare och då kan de inte ta till sig någonting av vad allmänheten anser.

”Sen tycker man att det här att allmänheten tycker synd om männen men han som är så snäll o charmig men det är ofta på utsidan är det en sådan där gangster som är gangster på utsida och ser otäck ut dessutom då är det ju lättare o tycka synd om kvinnan kanske fast då kanske man tycker att hon får skylla sig själv att hon inte såg det på utsidan fast det vet jag inte jag bara spekulerar”(IP8)

Samhället skapar sociala regler, regler som en individ inte själv behöver erkänna men enligt samhället bryter individen mot reglerna om denne avviker från dem (Becker 2006:17). Trots att IP8 menar att det finns många ursäkter för mannen är våld inte socialt accepterat. Det skulle innebära att mannen bryter mot de sociala reglerna, vilket inte accepteras av samhället och att IP8:s utsaga inte helt överensstämmer med teorin om stämpling. När mannen har slagit kvinnan skulle Becker enligt sin teori om en avvikande karriär kunna mena att mannen bör ifrågasättas. Med det menar han att individen som begår ett övertramp som bryter mot samhällets normer, skall ifrågasättas varför denne tar det första steget i det avvikande beteendet. Genom att han ifrågasätts kan den avvikande karriären stoppas då han kanske inte begår fler övertramp eller så kan den avvikande karriären komma att fortsätta. Han talar även om att det avvikande beteendet kommer mer som impulser och att istället för att fokusera på varför individen har ett avvikande beteende kan det fokuseras på varför andra människor inte har ett avvikande beteende. Han menar då att alla människor anpassas till samhället och skall göra vissa saker enligt samhällets normer och förväntningar (Becker, 2006:35ff). Även här ifrågasätts IP8:s utsaga om att mannen ursäktas. Det verkar alltså som teori och utsaga från IP8 skall tolkas som att det finns en konflikt. Dock stärks Beckers utsaga till större del även av andra intervjupersoner och vi bör förlita oss på att samhället sätter gränser även för våld i nära relationer.

När det kommer till problematiken våld i nära relationer tvivlar dock IP7 på att offer och förövare anpassar sig till stämplingen som kan förekomma. IP7 menar att det kan räcka för männen att gå i behandling och sedan säga att de ångrar sig för att stämpeln som förövare ska försvinna.

”det finns ju män som har gått behandling och går ut med o säga att de ångrar sig och då är ju stämpeln borta så att stämpeln hör ju ihop med beteendet” (IP7)

IP7 anser att våld i nära relationer är ett brott som fortfarande är väldigt accepterat från allmänhetens sida, bland annat eftersom nästan alla polisanmälningar som rör kvinnor, i våld i nära relationer, läggs ner. Allmänheten menar, enligt IP7, att männen inte kan rå för det de gjort även om det enligt IP7 inte är godtagbart. När det kommer till den typiske våldsamme mannen och bilden som finns av honom, säger IP7, att han ofta ses som en person som inte har något jobb, är kriminell och även att alkohol kan vara inblandat. Det är dock inte hela sanningen, enligt IP7, vilket det även finns medhåll om från andra av intervjupersoner, en del män slår bara när de är alkoholpåverkade, andra gör det utan att vara påverkade. IP7 beskriver vidare att kvinnorna stämplas lättare än männen och att allmänheten ser på dem som att de får skylla sig själva. Männen däremot döms inte på samma sätt, där finns det alltid förmildrande omständigheter enligt IP7 som att männen har dålig självkänsla eller har haft en dålig uppväxt. IP1 tror dock att en stor del av allmänheten är medveten om, att vem som helst kan falla offer för våldet och att det inte har att göra med vilken samhällsklass de tillhör.

IP8 anser vidare att många har en förmåga att tycka synd om mannen för att han inte har någonstans att ta vägen och att det blir ett skäl till att inte föra bort honom från lägenheten. Det är däremot ingen som tycker synd om kvinnan för att hon måste flytta ut ur sitt hem, det är fördomar som finns hos myndigheter, menar IP8, där kvinnan måste vara blåslagen för att få några sympatier.

Ett annat ämne som IP8 tar upp är att de män som slår sina kvinnor anses vara en bra pappa. Myndigheter anser att det är viktigt för barnen att pappan är närvarande men IP8 kan tycka att det är lite tvetydigt då denna pappa, som anses vara viktig, har slagit barnens mamma, kanske till och med framför barnet.

”Och sen är det väldigt märkligt att dom här papporna är så fantastiskt livsviktiga för barnen som pappor fast dom har misshandlat sina barn eller sin sina fruar o barnets mamma inför barnen vilket dom ofta gör. Ändå anses dom vara bra pappor i tingsrätten och familjerätten också, så känns det lite utom i det här första akuta skedet för då har kvinnorna all sympati och dom ska få all hjälp och sen händer det ingenting, det är ingen som kan, dom kan inte ens hämta sina kläder för det är ingen som har den befogenheten mer än kvinnan själv och det törs hon ju inte så det tycker jag är väldigt konstigt, så det måste väl vara synd om männen då eller att dom är oskyldiga eller att dom får skylla sig själva kanske är så när allt kommer till kritan här så kanske det är så jag tycker” (IP8)

Själv menar IP7 att det även finns väletablerade män som slår och att mannen i många fall kan vara en svag man som använder våld som maktmedel. Mannen är ofta duktig på att manipulera berättar IP2. Ofta ses det milt på mannen som slår, IP7 tror inte heller att mannen ser sig som förövare. IP7 menar att mannen inte pratar i samma utsträckning om problemet som kvinnan gör. Enligt IP7 lider dock inte mannen av stämplingen.

5.2 Gruppstigma

IP3 berättar att en del av kvinnorna som kommer till institutionen varken talar svenska eller engelska, men att de tar hand om de kvinnorna och hjälper dem oavsett. IP3 fortsätter att om det är invandrarkvinnor som kommer dit har de en stor släkt och en annan kultur. Det behöver därav inte alltid vara mannen som skapar problemen utan det kan vara andra i släkten. IP3 berättar vidare att det finns utländska kvinnor som inte vet något annat och är uppskrämda av att deras män säger till dem att det drivs horhus på institutionerna för utsatta kvinnor.

”deras män till och med kan säga att här har driver vi ett horhus, vi säljer invandrarkvinnor till svenska män som får ha sex med dom, bara för att skrämma upp kvinnorna att dom inte får komma hit” (IP3)

IP1 anser att allmänheten förstorar upp det här med hedersrelaterat våld och menar att det faktiskt lite liknar det svenska kvinnor blir utsatta för. Svenska kvinnor kan också vara utsatt från släktens sida och det kallas inte hedersrelaterat, enligt IP1. Det känns ibland som att svenska kvinnor glöms bort lite, menar IP1. IP1 berättar vidare att det värsta är när folk inte går emellan, att de är rädda att prata med dem som utsätts för våldet. Samtidigt säger IP1 att det i vissa länder inte ens finns regler för mäns våld mot kvinnor.

IP6 berättar att media har en stor påverkan angående fördomar rörande våld i nära relationer och att de, i möten med andra yrkesgrupper, upplever att det finns fördomar kring våld i nära relationer. IP6 upplever att människor har en tro om att de som slår har ett missbruk, att de är invandrare eller att de tillhör socialt utsatta grupper. När IP6 får frågan om att beskriva ett typiskt eller vanligt förekommande fall ställer IP6 frågan om hon ska berätta om en svensk

familj eller om en utländsk familj. Det verkar alltså även enligt IP6 vara en skillnad på om personen i fråga är svensk eller inte och problematiken denne då upplever.

Enligt Becker är den utomstående den som anses avvika från den normala gruppen. Frågan blir då att vem det är som har rätten att bestämma vilken grupp eller individ som är avvika, den personen som anses vara avvika kan enligt denne själv ha agerat enligt normer som denne själv anser vara korrekta (Becker, 2006:26f). Enligt IP6 skulle alltså en utländsk familj skilja sig från en svensk familj. Den etniskt svenske verkar alltså ha beslutat att rätten ligger hos denne att anse övriga som avvika på grund av kultur, utseende och sätt att vara.

IP8:s syn på kvinnan är att de behöver få hjälp och att de behöver någonstans att ta vägen. När IP8 pratar om när invandrarkvinnor blir utsatta för misshandel läggs ansvaret mer på kvinnan, att det är kvinnan som skall se till att familjen är samlad.

”Är det så att det är en invandrarkvinna som är utsatt för misshandel och sen i sin familj hon blir ju den som har skulden som ska vara kvar och som ska se till att familjen är samlad i alla fall så hon har ju definitivt skulden och ansvaret även om hon blir misshandlad sönder och samman” (IP8)

I det hedersrelaterade våldet anser IP8 att det genast blir krångligare, både vad allmänheten tycker, men även hur man skall hjälpa kvinnan. I hedersrelaterat våld är det den unga flickan som blir kontrollerad och bortgift fortsätter IP8. De blir präglade för de får inte skilja sig, utan skall som sagt hålla ihop familjen och kvinnorna blir de skyldiga när de blir misshandlade. När IP8 talar om fördomar tror IP8 inte att ”vanliga” kvinnor som är medelålders, har barn och arbete drabbas av mycket fördomar. IP8 tror även inte att den mediala bild som finns av misshandlade kvinnor är negativ mot kvinnan utan tvärtom att media ger en bra bild, olikt IP6 som menar att media har en stor påverkan när det kommer till fördomar.

IP5 menar att nätverken hos de kvinnor som söker hjälp ser olika ut och att om de kommer som invandrarkvinnor kanske de inte har det sociala nätverket. Om de inte har det sociala nätverk som någon som växt upp i Sverige kan det hända att kvinnan behöver mer stöd och hjälp, menar IP5. Till exempel om hur de kan orientera sig i samhället och få den hjälp de behöver. Det är det som är deras arbete på institutionen att vara ett stöd för kvinnan så att hon kan gå vidare i livet.

”vi ska vara någon slags spindel i nätet och sen försöka hjälpa kvinnan att komma vidare i livet kan man väl säga” (IP5)

IP3 menar att det är viktigt att det framförs information om att det är ett vanligt förekommande fenomen med våld i nära relationer och att det inte behöver vara skamfyllt. Det är även viktigt att andra förstår att det finns i alla samhällsklasser. Själv tror IP3 att många tänker att det mest är invandrarkvinnor, som på grund av deras kultur, råkar ut för denna problematik. IP3 anser att många har en negativ syn på våld i nära relationer och de inblandade, utan att egentligen veta något om det. IP2 menar att allmänheten har en syn på den utsatta kvinnan som att hon är svag, själv tycker IP2 att kvinnan är en stark person. Kvinnan är stark eftersom hon står ut med det hon utsätts för samt att hon klarar av att lämna mannen. Många ser det dock inte på det sättet, utan tänker att kvinnan provocerat fram våldet. Kvinnor som kommer till Sverige från andra länder bryter ofta upp med sina män, menar IP2,

då de inser att männen inte får behandla sina kvinnor hur som helst. Det blir som en frihet för dem när de kommer till Sverige, säger IP2. IP7 anser att kvinnan som hamnar i ett våldsförhållande snarare har otur än att det skulle handla om något annat. Våldsrelationen är till en början väldigt romantiska och nästan lite för bra. IP7 beskriver att hon både har och har haft en bild av att invandrarkvinnor i större utsträckning blir slagna av sina män, något IP7 både fått bekräftat och nyanserat. Bilden har blivit nyanserad på grund av att det inte gäller alla kulturer, IP7 menar dock också, att det i vissa kulturer är ett ganska naturligt sätt att leva tillsammans och att uppfostra varandra i ett äktenskap. IP7 tror inte att invandrargrupper lider mer av den stämpling de får utan att de snarare kan bortförklara det med sin kultur. De kan bortförklara det med att deras pappa gjorde så och att deras farfar gjorde så och vidare. IP7 menar att det krävs några generationer innan de förstår, att så här gör vi inte i Sverige.

”jag tycker en del bilder är bra för att de stämmer, man vet ju till exempel att en del män från vissa kulturer har mer det här beteendet och då är ju inte det en fördom då är ju det mer ett faktum så kan det vara bra till exempel att varna sin dotter om man ser saker och sådär man måste ju ha sett något först givetvis man får ju inte stämpla folk utan att ha något bevis” (IP7)

”Det är synd att dom inte har stämpel i pannan” (IP3)

Enligt intervjupersonernas utsagor kan det konstateras att en stigmatisering föreligger. Goffman talar om tre stycken olika typer av stigmatisering som handlar om kroppsliga avvikelser, avvikelser på personlighet och gruppstigma eller stambetingade stigma. Samtliga av grupperna har en sak gemensamt: en individ som har ett avvikande drag som gör att individer runt omkring denne undviker honom eller henne och accepterar därmed inte personen ifråga. Denne avviker därmed på ett sätt som är ickeönskvärt från andras förväntningar. Personen avviker från det ”normala” och det blir ett slags ”vi och dem” tänkande (Goffman, 2011:12). Goffmans teori om stigmatisering kan alltså appliceras på intervjupersonernas utsagor där de stigmatiserar invandrare som en grupp med avvikande beteende. Intervjupersonerna verkar mena att invandrare inte är förmögna att ta till sig sociala regler medan den etiskt svenske mannen ursäktas trots att han förväntas ta sig an samt kunna de sociala reglerna.

IP3 beskriver att det inte var länge sen kvinnor i Sverige inte var mycket värda och de hade inte rösträtt men att utvecklingen gått fortare framåt här än hos de från andra kulturer och länder. IP3 tror dock att det kommer lösa sig mer och mer då det kommer aktuella generationer av invandrare som kommer fram i samhället.

IP7 tror inte att invandrare lider av fördomarna och stämplingen som kan finnas mot dem inom kategorin våld i nära relationer.

6. Diskussion/Slutsats

Undersökningen som har förts har behandlat stämpling från yrkesverksamma inom våld i nära relationer. Stor vikt bör läggas vid denna problematik och forskningen kring våld i nära relationer i samband med stämpling. Stämpling förknippas ofta med kriminalitet men kan även ha sin plats i andra sammanhang. I undersökningen har det påvisats tydligt att stämpling och stigma förekommer i situationer där även yrkesverksamma befinner sig menade för att hjälpa både förövare och offer inom kategorin våld i nära relationer. Frågeställningen lyder:

- Hur ser stämplingen ut bland yrkesverksamma inom kategorin våld i nära relationer i Örebro län mot offer och förövare?

Ganska snart under intervjutillfällena framkom det att några av de yrkesverksamma stigmatiserade invandrare som en grupp med avvikande beteenden, och där det avvikande beteendet var accepterat inom den gruppen. Likt Goffmans teori om gruppstigma vars innebörd berör att man stigmatiserar till exempel invandrare som en icke önskvärd grupp (Goffman, 2011:12). Som intervjuare ställde man sig frågan varför de intervjuade personerna tog ett slags avstånd från invandrare och gjorde skillnad på dem och andra. Svaret blev dock inte tydligare än att det verkade handla om de yrkesverksammas egna fördomar och stämpling av invandrare. En av intervjupersonerna menade till och med att våldet i vissa kulturer var så påtagligt att människor borde varna sina döttrar från män tillhörande dessa kulturer.

Det finns en tvetydighet i att å ena sidan vilja hjälpa alla slags kvinnor, som en av intervjupersonerna beskriver, medan å andra sidan stämpla invandrare som grupp med avvikande beteende. Problematiken blir likt Sören Kierkegaard skriver i sin dikt:

*”Om jag vill lyckas att föra en människa
mot ett bestämt mål, måsta jag först finna henne
där hon är och börja just där.
Den som inte kan det, lurar sig själv
när hon tror, att hon kan hjälpa andra”.*

Hur skall yrkesverksamma på dessa institutioner kunna hjälpa andra människor om de inte har alla människors intresse i första hand. Hjälpen man får bör vara oberoende av vilken kultur eller etnicitet personen ifråga har. Det med tanke på att även en invandrarkvinna kan hamna på institutionen för utsatta kvinnor.

Efter stigmatiseringen av invandrare förekom det även på vissa av institutionerna ett förakt mot mannen, några av intervjupersonerna menar att mannen är oförmögen att handla. Andra av intervjupersonerna talar däremot om att mannen också har känslor och att de också behöver behandlas. Utifrån det kan det konstateras att de institutioner som är mer ämnade för att endast behandla kvinnor har en hårdare stämpling mot män som förövare. Stämplingen av mannen verkar svår att bryta ner, trots att flera av intervjupersonerna menar att en stämpling inte håller i sig. Även här kan frågan ställas hur de ska kunna bearbeta denna problematik om vissa yrkesverksamma personer inte lägger ett intresse i att behandla alla inblandade.

Även de yrkesverksammas beskrivningar av den typiske mannen och kvinnan kan anses stereotyp. Mannen beskrivs främst som någon som är arbetslös, kriminell, alkoholberusad. Kvinnan i sin tur beskrivs som rädd, nedbruten och svag. Samtidigt som den här bilden av individerna målas upp talar intervjupersonerna också emot detta. De menar till exempel att

våldet kan ske i alla samhällsklasser och frågan kan då ställas om det verkligen finns någon stereotyp bild eller stämpling som rättfärdigar mannens och kvinnans riktiga identitet. Likt Goffman talar om i sin rollteori att man antar olika roller, så antar både kvinnan och mannen olika roller när de lever i ett våldsförhållande. Vilket skulle kunna leda till att det är svårt att skapa en rättfärdig bild av mannen och kvinnan som individer.

Att få bort sin stämpel som förövare anser en intervjuperson att de kan få enbart genom att gå behandling och därmed själv bestämma sig för att inte vara förövare längre. Den stämpel de har beror alltså helt på hur mannen ser på sig själv, detta kan även härledas till kvinnan i våldsförhållandet. Skillnaden i stämplingen hos män och kvinnor verkar vara att kvinnan får skylla sig själv medan mannen har många ursäkter för sitt beteende. Att alkohol skulle vara inblandat eller att våldet enbart sker i lägre samhällsskikt är något som intervjupersonerna dementarer och påvisar istället att det kan ske i alla hem och att våldet inte alltid är alkoholbaserat.

Sammanfattningsvis kan det utläsas utifrån resultatet av denna undersökning, och för att besvara frågeställningen ovan, att det förekommer en viss stämpling från yrkesverksamma inom ämnesområdet. Det verkar alltså som att kunskap om ämnet inte påverkar den stämpling som förekommer från yrkesverksamma. Det är främst stämpling av invandrare som verkar vara det mest förekommande på institutionerna, men även stämpling av männen. Problematiken som framkommer handlar om att invandrare och män, av flertalet yrkesverksamma, inte anses vara kapabla till att ta ansvar för eller behärska sina handlingar.

Undersökningen kan alltså sammanfattas med att stämplingen som sker på invandrare och män blir hårdare än på andra individer. Denna stämpling förekommer alltså av flera yrkesverksamma inom kategorin våld i nära relationer. Detta kan påvisa att kunskap inte är den främsta lösningen utan att alla måste bortse från sina fördomar för att kunna hjälpa människor, alla människor, inte bara vissa utvalda. Invandrare kan enligt intervjupersoner skylla på sin kultur men det som aldrig får glömmas bort är att oavsett vad, handlar det fortfarande om samma sak, mäns våld mot kvinnor.

Det oroväckande resultatet om att stämpling/stigmatisering förekommer även hos yrkesverksamma inom institutioner för våld i nära relationer gör att fortsatt forskning inom ämnet måste förekomma. Det för att problematiken ska kunna lösas och att alla oavsett etnicitet, kultur och kön ska kunna känna sig likvärdiga och bra behandlade när de har otur att hamna i sådana här situationer. Nedan följer ytterligare förslag på fortsatt forskning.

6.1 Förslag på fortsatt forskning

Själva ämnet mäns våld mot kvinnor finns det mycket med forskning kring men när det kommer till stämpling, i samband med våld i nära relationer, finns det fortfarande mycket att utforska. Bland annat att undersöka hur personal på olika institutioner ser på individerna som lever i våldsförhållanden. Att få bort fördomar hos yrkesverksamma inom institutionerna gör att individerna kan få hjälp på ett annat plan och att alla kan få samma hjälp oavsett etnicitet, kultur och kön. Man bör alltså i fortsatta studier söka svar på lösning av yrkesverksammas stämpling.

Referenslista

Tryckta källor

- Becker S, Howard. (2006) *Utanför. Avvikandets sociologi*. Lund: Arkiv förlag
- Bryman Alan (2008) *samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB
- Eliasson, Mona (1997). *Mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Engdahl Emma (2009). *Konsten att vara sig själv*, Malmö: Liber AB
- Goffman Erving (2009). *Jaget och maskerna*, Stockholm: Norstedts
- Goffman Erving. (2011) *Stigma. Den avvikandes roll och identitet*. Stockholm: Nordstedts
- Goldberg, Ted. (2010) *Narkotika i* Goldberg, Ted (red), *Samhällsproblem*, Lund: Studentlitteratur
- Heidegren Carl-Göran (2009). *Erkännande*, Malmö: Liber AB
- Heimer Gun & Sandberg David (2008). *Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar*. Lund: Studentlitteratur AB
- Isdal Per (2001). *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia förlag
- Kierkegaard, Sören. *Till eftertanke*
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Stockholm: Studentlitteratur
- Lundgren, Eva, Heimer, Gun, Westerstrand, Jenny, Kalliokoski, Anne-Marie (2001). *Slagen dam – mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfångsundersökning*. Umeå: Åströms tryckeri
- Mason, Jennifer (2002). *Qualitative Researching*. London: SAGE Publications
- Nordzell, Anita (2007). *Samtalat skolledarskap. Kategoriserings- och identitetsarbete I interaktion*. Linköping: LiU-Tryck
- WHO (2002). *World report on violence health*, Genève

Otryckta Källor

http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_tf_2002.pdf vetenskapsrådet, 2002. Inhämtat 10/3-12 14,30

<http://www.kvinnohuset.org/index.htm> Inhämtat 29/11 18.30

<http://www.kvinnohusetorebro.se/sv/om-oss/index.php> Inhämtat 7/3 16.00

<http://www.orebro.se/1399.html> Inhämtat 29/11 18.30

Vetenskapliga Artiklar

Barnett Ola W. (2001). "Why Battered Women Do Not Leave, Part 2: External Inhibiting Factors--Social Support and Internal Inhibiting Factors", *Trauma Violence Abuse* 2: 3

Bernburg Jón Gunnar, Krohn Marvin D. och Rivera Craig J. (2006). "Official Labeling, Criminal Embeddedness, and Subsequent Delinquency: A Longitudinal Test of Labeling Theory", *Journal of Research in Crime and Delinquency* 43: 67

Cavanagh Kate (2003). "Understanding Women's Responses to Domestic Violence", *Qualitative Social Work* Vol 2: 229

Enander Viveka (2010). "A Fool to Keep Staying": Battered Women Labeling Themselves Stupid as an Expression of Gendered Shame", *Violence Against Women* 16: 5

Flood Michael and Pease Bob (2009). "Factors Influencing Attitudes to Violence Against Women", *Trauma Violence Abuse* 10: 125

Hill Nettleton Pamela (2011). "Domestic Violence in Men's and Women's Magazines: Women Are Guilty of Choosing the Wrong Men; Men Are Not Guilty of Hitting Women", *Women's Studies in Communication*, 34:2, 139-160

Lindbom Pauline, Castrén Maaret och Kurland Lisa. (2010). att "Fråga om våldsutsatthet som en del av anamnesen akutsjukvård och våldsutsatta kvinnor", *Uppsala universitet NCK Nationellt centrum för kvinnofrid*

Bilaga 1

Intervjuguide

Deltagandet är frivilligt. Informatören kan närsomhelst under intervjun avbryta eller välja att avböja att svara på frågor. Informanten kommer att vara och förbli anonym. Inget som kan spåras till en viss individ kommer att användas vid sammanställningen av intervjun. Resultatet av intervjun kommer endast användas i forskningssyfte.

1. Namn?
2. Ålder?
3. Utbildning?
4. Vad har du för roll i organisationen?
5. Vad innebär den rollen?
6. Hur kom du i kontakt med organisationen?
7. Hur länge har du arbetat inom organisationen?
8. Hur kom det sig/varför att du valde att börja arbeta för organisationen?
9. Vad är/innebär organisationen och dess arbete för dig?
10. På vilket sätt får personerna kontakt med er?
11. Hur såg din syn på utsatta kvinnor och våldsförövaren ut innan du började jobba här?
12. Har den synen förändrats? Och på vilket sätt?
13. Hur upplever du att synen på utsatta kvinnor i våld i nära relationer ser ut i allmänhet?
  - Varför tror du att det är så?
14. Hur upplever du att synen på män som förövare i våld i nära relationer ser ut i allmänhet?
  - Varför tror du att det är så?
15. Hur tror du det påverkar en människa att bli betraktad som ett offer?
16. Hur tror du det påverkar en människa att bli betraktad som en förövare?

17. Vad tror du att det finns för bild av mannen/kvinnan som förövare/offer i allmänhet?
– vad tror du kan vara problematiken med denna bild? (om det finns någon)
18. Är det skillnad att bli betraktad som offer om man är av det manliga könet jämfört med om man är av det kvinnliga könet?
19. Hur skulle du beskriva din syn på de inblandade i våldsförhållandena?
– har den ändrats sen du började arbeta här?
20. Finns det något negativt/positivt med fördomar?
– vad i sådana fall?
21. Tror du kvinnorna kan bli av med den bild som allmänheten har av dem som offer?
– Hur?
22. Tror du männen kan bli av med den bild som allmänheten har av dem som förövare?
– Hur?
23. Tror du att man dömer någon lättare än man borde?
– vad kan det bero på?
24. Tror du kvinnorna anpassar sig till de fördomar som finns om kvinnor som offer?
– om: vad kan det bero på
– om: hur anpassar de sig?
25. Tror du männen anpassar sig till de fördomar som finns om män som förövare?
– om: vad kan det bero på
– om: hur anpassar de sig?
26. Hur tror du att fördomarna påverkar kvinnans självbild?
27. Hur tror du att fördomarna påverkar mannens självbild?
28. Hur tror du att den allmänna bilden av utsatta kvinnor ser ut?
– Vad kan det bero på?
29. Hur tror du att bilden av män som förövare ser ut?
– Vad kan det bero på?
30. Tror du att fördomarna kan bli en självuppfyllande profetia?
31. Kan du beskriva ett typiskt fall?
32. Nått att tillägga?

Bilaga 2

Arbetsprocess

Arbetsprocessen har varit som sådan att arbetet i stort har genomförts tillsammans. Vissa delar har skrivits var för sig detta för att sedan i ett gemensamt arbete föras in och arbetas ihop till den slutgiltiga texten. Allt slutgiltigt material har därav skrivits av båda parter. Vilket har gjort att allt som står i denna uppsats har vi gemensamt kommit fram till och har författats enligt gemensam överenskommelse.